

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA VALSTYBĖS INVESTICIJŲ NUOTEKŲ VALYMUI PANAUDOJIMAS

2007 m. kovo 30 d. Nr. VA-2020-3-3
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Valstybės kontrolės 2-ojo audito departamento direktorės Zitos Valatkienės
2006-02-02 pavedimą Nr. 2020-3

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Antanas Aliulis (grupės vadovas)
Valdemaras Bačiauskas
Albinas Borisevičius
Aleksandr Gaitanži

Auditas pradėtas 2006-02-20
Auditas baigtas 2007-03-30

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje www.vkontrole.lt

SANTRAUKA

Vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo sistema Lietuvoje neatitinka Europos Sąjungos reikalavimų. Lietuvoje kokybišku vandeniu aprūpinama tik apie 70 proc. gyventojų (ES – apie 90 proc.), kiti 30 proc. šalies gyventojų naudoja šachtinių šulinių vandenį, kurio kokybė dažnai neatitinka reikalavimų geriamajam vandeniui. Panaši padėtis ir tvarkant nuotekas, nes centralizuota jų surinkimo ir valymo paslauga naudojasi apie 66 proc. šalies gyventojų, o kaimuose – tik apie 30–40 proc. (ES – apie 80 proc.) gyventojų.

Valstybės kontrolė, atsižvelgdama į vandentvarkos problemų svarbą šaliai ir planuojamų investicijų dydį, į 2006 m. valstybinio veiklos audito programą įtraukė valstybės investicijų nuotekoms valyti panaudojimo auditą.

Audito tikslas – įsitikinti, ar investiciniai procesai organizuojami taip, kad laiku panaudojant skiriamas investicijas ir mažiausius išteklius būtų pasiekti Lietuvos tikslai ir įvykdyti ES reikalavimai vandentvarkos srityje, bei pateikti šių procesų gerinimo rekomendacijas.

Audito metu nustatėme, kad Lietuvos Respublikoje vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo plėtra iki 2005 m. buvo vykdoma be aiškiai nustatytos strategijos ir šios veiklos valstybinio valdymo bei reguliavimo pagrindų, o aplinkos ministro 2005-01-12 patvirtinta „Vandentvarkos ūkio (vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo) plėtros strategija“ neviseškai atitinka 2006-07-13 priimto Lietuvos Respublikos geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo įstatymo nuostatas, reglamentuojančias vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo valdymą ir valstybinį reguliavimą.

Vėluojama įgyvendinti visus vandens tvarkymo projektus ir pasirašyti sutartis, todėl yra rizika, kad Lietuva nespės laiku atlikti projektuose numatytų darbų, netesės savo įsipareigojimų vandens tvarkymo srityje. Be to EK nesutikus pakeisti Finansinių memorandumų, galima rizika prarasti dalį vandens projektams vykdyti skiriamų Sanglaudos fondo lėšų. Nėra patvirtintos, su EK suderintos tvarkos, kuri reglamentuotų, kaip, kokiais terminais ir kokie dokumentai turėtų būti pateikiami Europos Komisijai, prašant pratęsti Finansinio memorandumo galiojimo laiką.

Šiuo metu susiformavę vandens tvarkymo projektų valdymo principai neskatina savivaldybių efektyviau panaudoti savo išteklius ir galimybes vykdant projektus ir nedidina atsakomybės už jų vykdymo rezultatus. Savivaldybės neprivalo atsiskaityti Vyriausybei už joms priskirtų funkcijų vykdymą ir gautų valstybės biudžeto ir ES lėšų investicijų projektams panaudojimą.

Lietuvos Respublikos teisės aktuose nėra numatyto laikotarpio arba projekto etapo, kuriame turėtų būti sudarytos sutartys tarp APVA ir savivaldybių ir / arba vandens tvarkymo įmonių dėl užduočių ir atsakomybės pasiskirstymo. Šios sutartys sudaromos, kai projektai jau vykdomi, todėl projektų vykdymo ir koordinavimo funkcijos tarp institucijų nėra tinkamai ir laiku pasiskirstomos. Be to, sudarytose sutartyse neišsamiai aptarti iš investicijų sukurto turto ir nuosavybės bei įstatinio kapitalo pokyčių apskaitos, taip pat tarifų, atitinkančių principą „teršėjas moka“, klausimai ir įgyvendinimo problemos.

Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasiūlėme parengti naują vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo strategiją, kad vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas būtų tolygiai vystomas, efektyviai valdomas ir kad ES lėšos vandens tvarkymo projektams būtų panaudojamos laiku, inicijuoti būtinus teisės aktų pakeitimus, kurie užtikrintų savivaldybėms priskirtos geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų surinkimo ir valymo organizavimo funkcijos efektyvesnį vykdymą, projektų galutinės naudos gavėjų (savivaldybių arba vandens tiekimo įmonių) funkcijų ir atsakomybės padidinimą bei aktyvesnį jų dalyvavimą vykdant ir finansuojant projektus.

Aplinkos ministerijai rekomendavome išanalizuoti vėlavimo, vykdant vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo projektus, priežastis ir nustatyti vandens tvarkymo projektų koordinavimo ir visų projektuose dalyvaujančių institucijų bendradarbiavimo principus bei patvirtinti tvarką, kuri užtikrintų efektyvų šių projektų valdymą ir suderintus institucijų veiksmus. Nustatyti ir suderinti su EK Finansinių memorandumų (EK sprendimų) pakeitimo tvarką, numatančią pakeitimo procedūras, jų pradžios terminus, parengti reikalingų dokumentų standartines formas ir jų pildymo instrukcijas.

Rekomendacijas pateikėme ir Aplinkos projektų valdymo agentūrai.